İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

5(1). Kongre'nin yolundan komünist partisiyle silahlan!
Yıl:11, Sayı:295, 25 Kasım 1985

Emperyalist zincirin zayıf halkalarından oluşan Latin Amerika uzun yıllar kaynayan bir kıta oldu, yüksek düzeyde sınıf savaşları yaşadı, nice kahramanlık destanları yazdı. Devrim karşı-devrim çatışması içinde bir dönem karşı-devrimci diktatörlükler altında yaşayan kıta, *Faşizmin Çözülüşü*'nde Yürükoğlu yoldaşımızın belirttiği gibi, şimdi karşı devrimci diktatörlüklerin iflas dalgasına sahne oluyor. Bu durum kıtada yeni devrimci savaşları müjdeliyor. Son sıralarda, Türkiye burjuvazisi de Latin Amerika deneylerinden çok ders çıkarmaktadır. Özellikle Arjantin'de Alfonsin'in darbeci ve işkenceci generalleri yargılaması, çeşitli burjuva siyasal güçlerce yakından izlenmektedir. Bu durumda, genel olarak Latin Amerika, özel olarak Arjantin hakkında doğru bilgilenme, Türkiye'de güncel siyasal önem kazanmaktadır.

ARJANTİN ÜZERİNE

Bu Çek-Al'ı Kemal Açıkalın yoldaşın verdiği bir seminere dayanarak Kamil Uçar yoldaş hazırladı.

Latin Amerika Türkiye devrim hareketi için sürekli bir ilgi alanı olmuştur. Ancak bu ilgi, sistematik ve doğru bilgi ile tamamlanamamıştır.

Emperyalist zincirin zayıf halkalarından oluşan Latin Amerika uzun yıllar kaynayan bir kıta oldu, yüksek düzeyde sınıf savaşları yaşadı, nice kahramanlık destanları yazdı. Devrim karşı-devrim çatışması içinde bir dönem karşı-devrimci diktatörlükler altında yaşayan kıta, *Faşizmin Çözülüşü*'nde Yürükoğlu yoldaşımızın belirttiği gibi, şimdi karşı devrimci diktatörlüklerin iflas dalgasına sahne oluyor. Bu durum kıtada yeni devrimci savaşları müjdeliyor.

Böyle, devrim karşı-devrim çatışmalarına sahne olan bir kıtanın, Türkiye gibi bir zayıf halka devrim hareketinin ilgisini çekmesi çok doğaldır. Öte yandan, Türkiye devrim hareketinin kendisinin geçmişteki eksikleri, bu ilginin neden doğru ve sistematik bilgiyle tamamlanmadığını açıklıyor. Geçmişte küçük burjuva kökenli, sağ-sol çeşitli oportünist görüşler Türkiye devrim hareketinde ağırlık taşıdığı için devrim bir kez yenildi. Aynı nedenle Latin Amerika'ya duyulan ilgi de sistematik ve doğru bilgiyle tamamlanamadı.

Türkiye devrim hareketinde Latin Amerika, ya yeni sol diye adlandırılan yanlış çizginin prizmasından değerlendirildi ve küçük burjuva devrimci bir anlayışla ele alındı, ya da dünya resmilerinin, kaynayan koca kıtanın "haşarı" yönlerini ehlileştiren dar kalıpları çerçevesinde değerlendirildi ve küçük burjuva reformist bir yaklaşımla ele alındı. Özde bu ikisi de aynı kapıya çıktı ve Latin Amerika hakkında çarpık, dağınık bilgi edinildi.

Son sıralarda, Türkiye burjuvazisi de Latin Amerika deneylerinden çok ders çıkarmaktadır. Özellikle Arjantin'de Alfonsin'in darbeci ve işkenceci generalleri yargılaması, çeşitli burjuva siyasal güçlerce yakından izlenmektedir. Bu durumda, genel olarak Latin Amerika, özel olarak Arjantin hakkında doğru bilgilenme, Türkiye'de güncel siyasal önem kazanmaktadır.

Bu yazıda biz, Arjantin'i ele alacağız.

Ön bilgi ve kısa tarihçe

1980 sayımına göre nüfusu 27 milyon 862 bin 771 olan Arjantin Latin Amerika'da Brezilya'dan sonra ikinci büyük ülkedir. Arjantin Antarktika'da 25° ile 74° güney enlemleri arasında 965 bin 314 km²lik toprağın da sahibidir. Bu bölgenin barındırdığı rezervlerin çok geniş olduğu konusunda anlayış birliği var, ama genişliği bilinmiyor, ya da söylenmiyor.

Arjantin'in bir başka özelliği kentleşmenin çok yüksek bir düzeyde olmasıdır. Çalışan toplam nüfusun yalnızca %15'i tarım alanında istihdam edilmektedir. Buenos Aires dışında her biri kendi başına önemli sanayi merkezlerinin odağı olan birçok büyük kent vardır. Rosario, Cordoba, La Plata, Mendoza bunlar arasındadır.

Arjantin'in ilk yerlileri Pampa'larda yaşayan göçebe ve yarı-göçebelerden, Patagonya'da yaşayan avcılardan ve büyük akarsular boyunca tarımla uğraşan çiftçilerden oluşuyordu. 1516 yılında İspanyollar Arjantin'i işgal ettiler. Yüzyıl gibi kısa bir sürede 20 kent kuruldu. Arjantin'in bugünkü yüksek kentleşme düzeyinde bu girişimin de etkisi olmuştur.

İspanyollara, işgalci anlamında "Conquistadores" deniyordu. Arjantin'de işgal sürecinin ilk başlarında birbirine rakip iki yerleşim odağı oluştu. Birincisi Buenos Aires, ikincisi İç Plata bölgesi. Buenos Aires İspanyol krallığının ilk atlama tahtasıydı ve dolayısıyla sömürge bir ülkede belirli ayrıcalıklara sahip metropol konumundaydı. İç Plata ise Buenos Aires'in birçok ayrıcalığından yoksundu. Nüfus bileşimi bakımından, İspanyol kökenlilerin yanında kızılderili ve Creol kökenliler ağırlıktaydı.

İç Plata'nın bu özelliği, Arjantin'deki burjuva ulusallaşma hareketinin buradan yeşermesine yol açtı. 18. yüzyılda İç Plata'da ulusal hareket artık kendini hissettiriyordu. Bunun üzerine İspanyol krallığı İç Plata genel valiliğini kurdu. Bu genel valilik Buenos Aires'e bağlı olacak, ancak kendi gümrük duvarlarına da sahip olacaktı. Bu manevra İç Plata'daki ulusal hareketin Buenos Aires ile çelişkilerini gideremedi. Bu arada bir de Fransız Devrimi'nin etkileri Arjantin'e ulaştı ve en çok İç Plata'da yaşandı. İç Plata, burjuva-demokrat ve liberal görüşlerin odağı oldu.

İngiliz ordusu 1806 yılında Buenos Aires'i işgal edince şehri kurtarmak için en önde savaşanlar ve kurtaranlar İç Plata sakinleri oldu. Buenos Aires mülk sahipleri şehri İngilizlere teslim etme "ayıp"larına karşın kurtuluştan hemen sonra eski ayrıcalıklarını korumaya çalıştılar. Bu tutum Arjantin'de uzun yıllar süren bir iç savaşa yol açtı. İç savaş resmen 1880'de bitti.

1816 yılında İç Plata eyaletleri birleşip bağımsızlık ilan ettiler. Bu durum 1835 yılına kadar sürdü. Bu tarihte Juan Manuel Rosas otoritesini kabul ettirdi ve İç Plata bölgesini merkezi yapıya kattı. Rosas yönetimi 1852'de bir askeri darbeyle yıkıldı.

Bu darbe, Arjantin tarihinde sayısız darbelerden oluşan zincirin ilk halkasıydı. Bu darbenin Arjantin tarihinde gördüğü işlev Arjantin'de daha sonraki darbelerin yanlış yorumlanmasına tarihsel gerekçe oluşturuyor. 1852 darbesiyle ülkeye burjuva demokratik bir anayasanın gelmiş olması, Latin Amerika'da ve Arjantin'de daha sonraki askeri darbelerden yeni tarihsel koşullarda düşünülmesi olanaksız misyonlar beklenmesine yol açtı. Bu beklentilerin bugün de sonu gelmemiştir.

1853 yılında ilan edilen ilk anayasa ABD Anayasası'ndan esinleniyordu ve burjuva demokratik bir nitelik taşıyordu. Ama bu anayasa Arjantin burjuvazisi için gerekli birlik ve beraberliği getirmedi. Birliğin kimin hegemonyasında gerçekleşeceği henüz belirmemişti. İç savaş 1880 yılına kadar sürdü. 1880'de Buenos Aires bölgesinin işbirlikçi özellikleri ağır basan burjuvazisi üstün geldi ve katliam kampanyası başlattı. İç Plata bölgesinin en ücra kesimlerine kadar demir yolları döşeyip Avrupa sermayesine çağrılar yaptı. Avrupa burjuvazisinin yerlileri yok etmesine ve topraklarına el koymasına yardım etti. Birinci Dünya Savaşı'na kadar Arjantin'e akan yalnızca İspanyol ve İtalyanların sayısı 3,5 milyondu. Böylece işbirlikçi burjuvazi egemenliğini kurdu.

Bir yandan işbirlikçi burjuvazi egemenliğini kurarken öte yandan bu egemenliği sorguya çekecek ve sarsacak çelişkiler birikmeye başladı. Gelişen kapitalist üretimin yarattığı proletarya, dışarıdan akan milyonlarca nüfus, burjuvazinin kendi çıkar çatışmaları, bir toplumsal çelişkiler yumağı oluşturuyordu.

Bu çekişme sürecinde Sivil Radikaller Birliği hareketi doğdu. Bu hareketin kuruluşu 1900 yılına rastlamakla birlikte güçlenmesi 1915'lere doğrudur. Nitekim 1916 yılında, iki yıllık yoğun bir kampanya sonucu Sivil Radikaller Hipolito Yrigoyen önderliğinde seçimle başa geçtiler. Yrigoyen yönetimi 1930 yılına, ikinci askeri darbeye kadar sürdü.

Bu darbeyle birlikte General Jose Felix Uriburu devlet başkanı oldu. Uriburu dönemi, Arjantin'in ABD sermayesine açıldığı, ABD sermayesinin Arjantin'in birçok bakir alanını işgal ettiği bir dönem oldu. 1929-33 bunalımının ertesinde Amerikan sermayesinin yeni bir "ruh"la dışarıya akmaya başladığı bir konjonktürde ABD tekellerinin Arjantin'e nasıl bir iştahla saldırdığını tahmin etmek güç değildir. Bu dönem Arjantin'de yoğun bir talan ve sömürü dönemi oldu. Farklı bir düzeyde 1880 sonrası Avrupa sermayesinin Arjantin'e taşıdığı yıkımın benzeri yaşandı. Bu döneme Arjantin tarihinde "Rezil 10 yıl" denmektedir.

1930'larda başlayan Uriburu dönemi 1943'te Albay Juan Domingo Peron'un darbesiyle son buldu. Peron'un darbesi siyasal literatüre "yeni" bir kavram, Arjantin tarihine "yeni" bir dönem getirdi: Peronizm. Arjantin'deki son seçimlerle yıldızı iyice sönmeye başlayan Peronizmin bizim açımızdan önemi var. Ancak bu önem, bugüne kadar gerek "resmi" çizginin gerekse küçük burjuva kökenli devrimci hareketlerin Peronizme atfettiklerinden farklı bir önem. Peronizmin bizim açımızdan önemi, işçi sınıfının ve emekçi halkın bilincini çarpıtmada gösterdiği başarıyla ilgilidir. Her ne kadar bu başarı sağ ve "sol" oportünistlerin gönüllü ve ne yazık ki karşılıksız kalan hizmetlerinin sağladığı geçici bir başarı ise de!

Önce Peron'u Arjantin'in tarihsel gelişimi içinde görelim. Sonra "Peronizm" üzerine birkaç söz söyleyeceğiz.

Peron ve sonrası

Albay Peron darbeden sonra ekonomik ve toplumsal alanda bazı reformlar yaptı. Reformların bazıları işçilerin yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelikti. Peron'un bu tür reformlar gerçekleştirmesi sağ ve "sol" oportünistlerin gözünü kamaştırdı. Oysa Peronizm popüler bir maskeyle ortaya çıkan bir burjuva hareketidir. Amacı işçi sınıfının, emekçilerin, küçük ve orta burjuvazinin desteğini arkasına alarak Arjantin tekelci kapitalizminin gelişimini belirli bir "toplumsal anlaşma" altında sağlamaktı. İşçileri, kendilerine ait olmayan bir iktidarı, bir üretim biçimini savunmaya çekmekti. Olayların bu özünü göremeyenler, görüntü denizi içinde boğulup Peronizmin "ulusalcılığının", "toplumculuğunun" peşinden sürüklendiler. Sonuçta uluslararası emperyalist-kapitalist sistemin değirmenine su taşıdılar.

Peron darbeden hemen sonra gerçekleştirdiği reformlarla yığınların desteğini kazanınca 3 yıl sonra, 1946'da seçimlere gitti ve seçimlerde kendisini başkan seçtirdi. 1946 seçimlerinden sonra Peron kamu hizmetlerini, dış ticareti devletleştirdi. Hafif sanayii teşvik etti, kamu hizmetlerini genişletti. Burada da durmadı işçi sendikalarını kendi hegemonyası altında güçlendirecek bazı yasal önlemler aldı ve güçlendirdi. Böylece kendini sendikaların tartışılmaz lideri olarak ilan etti.

1952 yılında Peron yeniden başkan seçildi. 1952'den sonra Arjantin ekonomisinin yapısal bunalımı derinleşmeye başladı. Yığınların yaşam düzeyi geriledi. Enflasyon tırmandı. Bu dönem ABD tekelci sermayesinin İngiliz sermayesini Arjantin dışına ittiği dönem oldu. Hem yığınlar arasında hoşnutsuzluk, hem burjuvazi içinde çelişkiler arttı.

1955'te askerlerden, sağ burjuva siyasal hareketlerden ve kiliseden oluşan bir ittifak, askeri bir darbeyle Peron yönetimini devirdi. Peron sürgüne gönderildi. Yerine General Eduardo Leonardi devlet başkanı oldu. Ancak Leonardi yalnızca iki ay iktidarda kaldı. Yerini başka bir generale, Pedro Eugenio Aramburu'ya bıraktı. Aramburu sendikaları dağıttı, Peronist partiyi yasakladı ve halk hareketini baskı altına aldı. Bu durum da çok sürmedi. 1958'de radikal Arturo Frondizi, Peronistlerle komünistlerin desteğiyle başkan seçildi. Seçildikten sonra Peronistlerle komünistlerin desteğini almasına neden olarak gösterilen "anti-emperyalist" platformu kaldırıp attı. ABD petrol tekelleriyle bu tekellerin lehine önemli anlaşmalar imzaladı. Peronistlerle komünistleri yargılamaya başladı. Bunun üzerine grevler, sokak çatışmaları başladı. Yığın tabanını yitirmemek için Peronistler de gerilla mücadelesine başladılar. Ekonomik bunalım temelinde toplumsal ve siyasal bunalım giderek derinleşiyordu.

1962 martında ekonomik bunalım en kötü dönemini yaşarken yeni bir darbeyle Frondizi iktidardan uzaklaştırıldı. Yerine Jose Maria Guido geldi. Ekonomik bunalım iyice derinleşmeye, işsizlik daha da artmaya, gerici önlemler giderek yoğunlaşmaya başladı.

1963 haziranında yeniden seçim yapıldı. Peronist Parti, Komünist Partisi ve diğer sol partiler kapatılmıştı. Bu koşullarda radikal Arturo Illia başkan seçildi. Illia bir yandan derinleşen ekonomik bunalımın yükünü çekmek istemeyen işçilerin, emekçilerin baskısı, öte yandan işçi hareketini boğmak için şiddet yöntemleri uygulanmasını isteyen egemen çevrelerin zorlaması arasında bocalayıp durdu. Radikal Parti onu tam olarak desteklemiyordu. İşçilere yanaşmak için önce anti-emperyalist görünen bir tutumu denedi. Frondizi döneminde imzalanan Arjantin-ABD petrol şirketleri anlaşmalarını iptal etti. ABD bastırınca boyun eğdi. ABD emperyalizminin tezgahladığı Amerikan Devletleri Örgütü OAS'ın kurulması doğrultusunda oy verdi. ABD Deniz Kuvvetleri'nin Dominik Cumhuriyeti'ni işgal etmesini ve o ülkedeki anayasalcı hareketi bastırmasını destekledi.

1966'da yeni bir darbe oldu ve bu kez General Juan Carlos Ongania başa geçti. Ordu 20 yıl süreyle iktidarda kalacağını "müjdeleyerek" yeni döneme "Arjantin devrimi" adını koydu. Bu dönemde anayasa lağvedildi, siyasal partiler kapatıldı, meclis dağıtıldı, işçiler ve öğrenciler arasından binlerce kişi tutuklandı. Ücretler donduruldu. Peso yüksek düzeyde devalüasyona uğradı.

İşçi sınıfının bu yönetime tepkisi sert oldu. 1969'da Cordoba ve Rosario kentlerinde yığınsal ve militan işçi ayaklanmaları yaşandı. Öğrenci gençlik barikat savaşlarında işçilerle birlikte omuz omuza çarpıştı. Bu tarihsel öneme sahip hareketlere ileride ayrıca değineceğiz.

Sınıf savaşımının yükselmesi 20 yıl yönetimde kalmak amacıyla başa geldiğini söyleyen cuntayı sarsmaya başladı. General Ongania geri çekildi. Yerine haziran 1970'te Amerikalılararası Savunma Konseyi'nde Arjantin temsilcisi olan General Roberto Marcelo Levingston getirildi. Levingston da kısa sürede yıprandı. Ardından Korgeneral Alejandro Lanusse geldi. Lanusse uzlaşmacı bir çizgi izlemeye yeltendi. Uzlaşmaya zorlanan cuntanın sonu yaklaşıyordu. Peron'un yıldızı yeniden parladı. Sürgünde bulunduğu İspanya'da yeni bir cephenin kurulmasında başı çekti. Ulusal Kurtuluş Sivil Cephesi diye adlandırılan bu cepheye Peronistler, radikaller, komünistler ve diğer küçük siyasal partiler katıldı. 1972 yılında, darbeden yalnızca 6 yıl sonra, kendine 20 yıllık ömür biçen cunta seçimlere gitmeyi kabul etmek zorunda kaldı. 1973 yılında seçimler yapıldı. Seçimlere Peron'un cephesi katılmadı. Adaletçi Kurtuluş Cephesi başkan ve başkan yardımcısı adayları Hector Campora ve Vicente Solano Lima %50 oranında oy alarak seçimi kazandılar.

Peron 1973 haziranında ülkeye döndüğünde kendisini havaalanında karşılamaya gelen taraftarlarından 100'ü makinalı tüfeklerle taranarak öldürüldü. Bu olay Peronist hareket içinde silahlı mücadeleyi savunanların parti içi muhalefetini arttırdı. Ülke ortamı da silahlı mücadeleyi gündeme getiriyordu. Bunun üzerine Hector Campora yolu Peron'a açmak için iki ay sonra istifa etti. Yeni seçimler yapıldı ve Peron oyların %62'sini alarak başkan seçildi.

Yeni dönemde Peron öteki siyasal partilerle diyalog kurma ve işçilerle işverenleri anlaştırarak toplumsal uzlaşma sağlama yolundan yürüdü. Yürüdüğü bu yolun iç yüzü tam açığa çıkamadan, 1 Temmuz 1974'te öldü. Yerine ikinci karısı Maria Estela Martinez geçti. Onun yönetimi Peronist hareketin gerçek kimliğiyle ortaya çıktığı bir dönem oldu. Martinez koltuğa oturur oturmaz ülke çapında olağanüstü hal ilan etti. İş yasalarında büyük değişiklikler yaptı.

AAA diye bilinen Arjantin Anti-Komünist İttifakı adlı cinayet örgütü Maria Peron döneminde Sosyal Refah Bakanlığı (bakanlığın ilgi alanıyla ne de çok ilgili!) tarafından örgütlendi ve desteklendi. AAA yüzlerce kişinin öldürülmesinde rol aldı ve daha sonra Maria Peron'u 1976'da deviren Videla faşist cuntasının vurucu gücü olarak varlığını korudu.

Bu noktada tarihsel gelişimin anlatımını biraz kesip üç konuya değinelim. Birincisi, 1960'larda, özellikle 1969'daki yüksek sınıf savaşımı, ikincisi Peronizm konusu, üçüncüsü de Arjantin'de Peron'un ilk başa gelişinden 1976'daki faşist darbeye dek geçen sürecin kısa bir değerlendirmesidir.

İşçi sınıfının eylemleri

Arjantin işçi sınıfının yığınsal eylemleri 1969 ayaklanmalarıyla değil, çok daha önce başlıyor. Ancak 1969 ayaklanmaları işçi sınıfı savaşımında önemli bir sıçramaya, bir nitelik değişimine işaret ediyor ve çok önemli dersler taşıyor.

Peron döneminde sendikacılar ekonomik istemleri elde etmek için siyasal kampanyalar düzenliyorlardı. Bu kampanyaların mantığı başaşağıydı. Sendikacılar siyasal mücadeleyi ekonomik mücadelenin içine hapsediyorlardı. 1969 ayaklanmaları işçilerin bu mantığa karşı çıkışı oldu. Ancak, başka nedenlerle ne yazık ki yine sendikal çerçevede hapis kaldı.

Olayların gelişimi şöyle: 1968 yılı sonuna doğru Kuzeydoğu Üniversitesi'nde öğrenci kafeteryası özel sektöre devredildi ve yemek fiyatları 27 pesodan 172.50 pesoya yükseldi. Öğrenciler durumu protesto etmek için gösterilere başladılar. 1969 yılının mayıs ayında polis gösterici öğrencilerden birini öldürdü. Aynı gün 12.000 işçi sendika konfederasyonu CGT binasının önünde toplanıp yürüyüşe geçti. Birkaç gün sonra ise Cordoba, La Plata ve Rosario'da gösteriler başladı. 17 Mayıs'ta Rosario' daki gösteride polis bir öğrenciyi daha öldürdü. İşçiler daha yığınsal protesto eylemleriyle yanıt verdiler. 21 Mayıs'taki gösteriler barikat savaşına dönüştü. İşçiler barikatları savundu, bir gurup işçi yerel radyo istasyonunu basıp yarım saatlik bir süre boyunca işgal etti.

Rosario'daki gelişmelere paralel olarak Cordoba'da işçiler Ongania yönetiminin bir yasasını protesto ederek gösteriye başladılar. Bu basit başlangıç noktası bir savaş çığlığına dönüştü. İlkin yerel düzeyde protestolar oldu. Polis protesto eylemlerine müdahale edince, ülke çapında 30 Mayıs'ta yapılması kararlaştırılan genel grev Cordoba'da bir gün öncesine alındı. İşçiler sel olup şehrin her tarafını işgal ettiler. Polis ve jandarmayı geri çekilmeye zorladılar. Havadan indirilen tam teçhizatlı piyade birlikleri şehre saldırdılar ve ancak bir gün bir gece süren çarpışmalardan sonra şehre girebildiler.

İşçi eylemlerine paralel olarak La Plata, Tucuman, Cordoba, San Juan ve Salta şehirlerinde öğrenci eylemleri de yer aldı. İşçiler, rejimin baskı güçlerinin yenilebileceğini sokakta somut olarak görürken, işçi-öğrenci dayanışmasının da güzel örnekleri yaşandı.

Bu eylem dalgasının siyasal alandaki etkileri hemen kendini belli etti. General Ongania kabinenin tümünü değiştirdi ve bazı "hataları" kabul etti. Tekelci burjuvazinin sözcülerinden Muhafazakar Parti, Radikal Parti ve diğerleri askeri diktatörlüğü ülkeyi bir kaosa sokmakla suçlayıp, ancak parlamenter rejimin ülkeyi normale döndürebileceğini savunmaya başladılar.

Bu sonuçlar işçi sınıfı hareketinin toplumu derinden sarsıcı etkisinin yansımalarıdır. Bu olumlu sonuçların yanısıra işçi sınıfının siyasal savaşımının sendikal örgütler eliyle yürütülmesinin taşıdığı zaaflar da vardı. Bu eylemlerin örgütleyicisi sendikalardı. Ekonomik savaşım örgütlerinin siyasal savaşımın başını sonuna dek çekemeyecekleri açıktı. Ancak Arjantin Komünist Partisi'nin kimi zaman Peronistlerle, kimi zaman başka burjuva siyasal örgütlerle uzlaşması partinin bu savaşın başına geçmesini engelledi. Ongania cuntası işçi hareketinin hem bu zaafını, hem de iki sendikal konfederasyona bölünmüş olmasını değerlendirdi.

Bu eylemler sırasında sendikal hereket Raimando Ongaro'nun öncülüğündeki CGT de Los Argentinos ile Augusto Vandor'un öncülüğündeki Vandorist federasyon olarak ikiye bölünmüştü. Vandorist kesim uzlaşmacı bir karaktere sahipti. Ongania yönetimi Vandoristlerle Ongaristler arasındaki çelişkiyi kullandı. 30 Mayıs genel grevinden sonra CGT de Los Argentinos'un ilan ettiği yeni genel grevin arifesinde, 30 Temmuz'da Augusto Vandor, Metal İşçileri Sendikası genel merkezinde kimliği bilinmeyen kişilerce öldürüldü. Cunta bu öldürmenin sorumlusu olarak Ongarist sendikaları gösterdi ve bunu gerekçe olarak gösterip olağanüstü hal ilan etti ve Ongaro'yu Cordoba'da tutukladı. CGT de Los Argentinos'a bağlı tüm sendikalar hükümet denetimi altında alındı. Böylece Ongania yönetimi geçici de olsa hareketin kabarışını kesintiye uğrattı.

1969 geçici geri çekilmesi bir yıl bile sürmedi. 1970 yılında işçi hareketi yeniden saldırıya geçti. Ekim ve kasım aylarındaki grevler ülke çapında etkili oldu. 1970 yılının yalnız ilk 5 ayında Cordoba'da otomobil işçisinden ayakkabı boyacısına kadar tüm işçilerin katıldığı 9 genel grev gerçekleşti. 1971 martında Cordoba'ya yeni vali atanması üzerine işçiler şehri işgal ettiler. Şehir yönetimi iki gün işçilerin elinde kaldı. General Ongania'nın 1969 dalgasının ardından yaptığı hükümet değişikliği yetmedi. Ardından kendisi de çekilmek zorunda kaldı. Arjantin'de hükümetler kalitesiz ayakkabılardan da çabuk eskiyordu. Ancak bir yandan Komünist Partisi'nin sağ çizgisi, diğer yandan küçük burjuva devrimciliğinin kendini yığınlardan soyutlayan çizgisi bu siyasal istikrarsızlık döneminde devrimci bir halk iktidarının kapısının açılmasını engelledi. İşçi hareketinin bu dezavantajlarına karşın Arjantin burjuvazisi yönetememe krizini atlatamadı. Yine Peronizm öne sürüldü ve 1974-76 yılları arasındaki uygulamalarıyla Peronizm, 1976 Videla faşist cuntasının yollarını döşedi.

Peronizm hakkında birkaç söz

Peronizm konusunda sağ ve sol oportünistlerin söyledikleri birkaç noktada kesişiyor. Her iki tarafın söylediklerini sıralamak yerine, kesişme noktalarına değinmek yazımızın çerçevesi açısından daha uygun olacaktır. Bu noktalar şöyle:

Peroncu hareketin programı Arjantin tekelci burjuvazisinin, ya da "oligarşinin" programı değildir. "Oligarşi" diyenler faşist oligarşisini değil, içine toprak ağalarını da alan bir ittifakı kastediyorlar ama konumuz açısından birşey farketmiyor. Bir kez Peron "toprak ağalarını" karşısına alacak köklü hiçbir girişimde bulunmamıştır. İkincisi Peron'un tarım alanında yaptıkları ve söyledikleri, "tarımı kapitalist temelde modernleştirme" çerçevesi dışına taşmamıştır. Bu çerçevede belli çelişkilere taraf olmuş olabilir ve olmuşsa da bu, Peroncu hareketin tekelci burju-

vaziye hizmet etmediğini göstermez.

İkinci nokta, Peronizmin anti-emperyalist bir hareket oluşudur. Bunu kanıtlamak için iki gerekçe ileri sürüyorlar. Birincisi orta burjuvazinin bazı taleplerine sahip çıkması, ithal ikameci bir sanayileşme siyaseti izlemesi ve serbest dış ticaret anlayışına karşı çıkmasıdır. Bu tutumun ille de anti-emperyalizm olmayacağı deneylerle sabittir.

İthal ikameci sanayileşme emperyalist sistemin çok çeşitli ülkelerinde uygulanmıştır ve uygulanmaktadır. Bu siyasetin Arjantin'de "erken" uygulamaya konması bu uygulamayı anti-emperyalist yapmaz. Tam tersine Peron'un emperyalistleşme kavgası yürüten bir burjuvazinin "akıllı" sözcüsü olduğunu gösterir. Öte yandan, serbest ticarete karşı çıkış bütün emperyalist ülkelerin bile sık sık başvurdukları bir yöntemdir. Orta burjuvazinin taleplerine sahip çıkmaya gelince, bu da tekelci kapitalizmin kendi dikildiği tabanı kendine bağlı örgütlemesiyle yakından bağlıdır.

Peronizmin "anti-emperyalist"liğine gerekçe olarak ileri sürülen ikinci sav, Peronist hareketin oy tabanı olarak dayandığı ve içinde örgütlendiği işçi sınıfıdır. Peronist hareket kendine örgütlenme alanı seçerken işçi sınıfına özel bir ağırlık vermiştir. Bunu da iki yönlü açıklamak olanaklıdır: Birincisi, Peronist hareket, Arjantin burjuvazisinin emperyalistleşme sürecini işçi sınıfını kendi programına çekerek, onu "barışçıl" yollarla pasifikasyona uğratarak yaşamak istiyor. İkincisi Arjantin işçi sınıfı Latin Amerika'nın en gelişkin, en militan müfrezelerinin başında gelmektedir. Bu gücün sosyalizme yönelmesi Arjantin tekelci burjuvazisinin emperyalistleşme düşünü yalnızca gölgelemez, varlığına son verirdi. Bu "tehlike" karşısında Peron akıllı davranıp işçi sınıfı içinde örgütlenmiştir. Bunun, Peronist harekete zorunlu olarak kazandırdığı belirli "sol" görünümler vardır. Ama bu "sol" görünümlere aldanmak, işçi sınıfını burjuvaziye teslim etmek, burjuvazinin oyununa düşmek olur.

Kaldı ki Peronist hareket işçi sınıfına sayısız zararlar vermiştir. Daha 1952'de Peron'un ikinci başkanlık döneminde işçilerin ve halkın yaşam standardı büyük ölçüde düşürüldü, sömürü yoğunlaştı. ABD tekelci sermayesinin Arjantin'e akışı hızlandı. 1952'de başlayan bu "gelişim" çizgisinin Maria Peron eliyle 1974'ten itibaren nereye vardığı da ortadadır. Peronizmin işçi sınıfına verdiği asıl zarar ise onun elini kolunu bağlamak oldu. Burjuvazinin her ekonomik ve siyasal saldırısına şiddetle yanıt veren Arjantin işçi sınıfı Peronist yönetimler altında eylem alanlarına çıkmaz duruma geldi.

Peroncuların işçi sınıfına verdiği zararın en çarpıcı bir örneği işçi sendikalarına destek verme perdesi arkasında gerçekleştirdikleri işçi sınıfına yabancı yönetim mekanizmalarıdır. Sendika üst yöneticileri sendika ya da konfederasyon düzeyinde seçimle başa gelmiyor. Buraya veraset yoluyla Peroncular yerleştiriliyor. Bu sendika patronları sınırsız olanaklarla donatılıp midelerinden Peronist harekete bağlanıyorlar. İşçilerin Peronist hareketi destekledikleri yaygarası, bu sendika patronlarının yönetim mekanizması aracılığıyla işçi sınıfının bilincine zorla sokuluyor. Bu çarpıtmaya karşı savaşması gerekenler de Peronizmi meşrulaştırıcı bir tutum alınca, Peronizm bilinçlere gerçekten yer ediyor. Sonra da bu Peronist hareketin "anti-emperyalist" niteliğine "kanıt" olarak ileri sürülüyor.

Üçüncü nokta Peronist hareketin popüler yapısıyla ilgilidir. Hatta bununla da sınırlı kalmayarak örgütlenme ve mücadele biçimleriyle ilgilidir.

Bir kez popülizm her zaman ilerici işlev taşımaz. Tarihte faşizme, en gerici rejimlere de hizmet ettiği görülmüştür. Peronist hareketin popülerliği kendi başına hiçbir anlama gelmez.

Öte yandan Peronist hareketin örgütlenme ve mücadele biçimlerine gelince. Arjantin, epey bir zamandır toplumsal çelişkilerin keskin olduğu bir zayıf halkadır. Bu keskinlik burjuvazinin iç hesaplaşmalarında kullanılan yöntemlerde de yansımıştır. Burjuva bir hareketin halk içinde geniş taban yaratmış olması, bu kesimin hem silahlı mücadele yöntemlerinden korkmamasını, hem de bir bakıma halka uyum sağlamak için bu gibi yöntemleri kullanmak zorunda kalmasını getirmiştir. Öte yandan, çoğu iktidar değişiklikleri darbe yoluyla gerçekleşmiştir. Bu arada Peron hareketi de darbe yoluyla devrilmiştir. Silahlı mücadele yöntemleri tek başına, hangi amaca hizmet ettiğinden bağımsız olarak ilerici, sol anlam taşımaz.

Peron hareketinin hiçbir özelliği onun göz kamaştırması için yeterli değildir. Tam tersine, bir burjuva hareketi olarak halk içinde, hatta işçi sınıfı içinde yaygın taban bulabilmiş olması son derece korkutucu, can sıkıcı bir olaydır.

Son olarak, Peron hareketini de tarihsel gelişim içinde ele almak gerekir. Arjantin'de kapitalizmin, tekelci kapitalizmin gelişme düzeyi ve gereksinimleri 1943-1955 arası ile 1974 sonrasında kuşkusuz aynı değildir. Bununla bağlı olarak Peron hareketinin de iki dönem arasında farklı yönleri olabilir. Ancak pratik, bu hareketin hizmet ettiği doğrultunun genelinde aynı olduğunu göstermiştir. Peron'un 1974 sonrasındaki uygulamaları, bu hareketin iç yüzünü daha da iyi açığa çıkarmıştır. Bunun sonucunda emekçi yığınların yanılgısı bugün değişmiştir. Ama oportünizm yanılgıda ısrar ediyor.

1943-1976 arasının kısa değerlendirmesi

Bu dönemde çok sayıda darbe, çok sayıda seçim, çok önemli işçi ayaklanmaları ve Peron hareketinin iki kez başa gelmesi vardır.

Peron'un ilk başa gelişi, II. Dünya Savaşı yıllarına, dünyanın kriz içinde olduğu, emekçi yığınların Sovyetler Birliği'ne yaygın sempati duyduğu bir ortama rastlıyor. Peron, bu ortama ayak uydurarak emekçiler arasında taban edinmiş ve bu olguyu Arjantin'de tekelci kapitalizmin gelişmesi doğrultusunda kullanmıştır. Ancak, 1955'e gelinirken, ekonomik kriz yeniden patlak vermiş, hoşnutsuzluk yayılmaya başlamıştır. 1955'te Peron devrilmeseydi belki de çok çabuk açık düşecekti. Ama devrilince, burjuvazinin elinde emekçi sınıfları kandırma aracı olarak bütün canlılığını korudu.

1943-1976 dönemine bakarsak, etki tepki içinde, zik zaklı bir seyir izleyerek sınıf savaşımının, siyasal bunalımın giderek yükseldiğini görüyoruz. Çeşitli darbeler, seçimler, hükümet krizleri bu gelişimin parçasıdır. 1960'larda ise artık Arjantin'in devrimci durum yaşadığı açıkça görülmektedir.

1969'da başlayan işçi ayaklanmaları toplumu baştan sona sarsmış, burjuvaziyi son derece ürkütmüştür. Peronizm ikinci kez bu noktada öne sürülmüştür. Ancak Peronizmin ilk başa geldiğinde yarattığı etki, 1955'te devrildikten sonra yıllarca sürdürdüğü umut, bu dönemde iflas etmeye başlamıştır. Devrimci durumla aynı ekonomik-toplumsal nedenlerden kaynaklanan faşizm tehlikesi bunun üzerine yakınlaşmıştır. Ve Peron hareketinin ikinci iktidarı faşizmin yolunu döşemeye yaramıştır.

Şimdi 1976'da bıraktığımız tarihsel gelişim sürecine yeniden dönelim.

1976 ve sonrası

24 Mart 1976'da ordu bu kez faşist bir darbeyle yönetime yeniden el koydu. General Jorge Videla cuntanın başı olarak devlet başkanı oldu. Cuntanın ilk uygulamaları meclisin dağıtılması, siyasal parti faaliyetlerinin yasaklanması, işçi sendikalarına karşı önlemler, ceza yasasında ağırlaştırmalar oldu. Ekonomik alanda IMF'nin empoze ettiği bir ekonomi siyaseti açıklandı. Bir yılda halkın alım gücü %50 düşürüldü, devletleştirilen bazı yabancı sermaye yatırımları eski sahiplerine geri verildi, yabancı sermaye teşvik edildi ve hükümetin döviz kuru üzerindeki kontrolü kaldırıldı.

Bütün bu önlemler Arjantin ekonomisini düzlüğe çıkarmaya yetmedi. 1981'e gelindiğinde ülkeyi yönetmek yeniden ateşten gömlek olmaya başladı. Videla çekildi. Yerine eski dostu ve işbirlikçisi General Roberta Viola geldi. Viola'nın içinde bulunduğu koşulları değerlendiren *Bağlantısız Ülkeler* adlı kitabın yorumu şöyle: "1981 yılı, ancak ülkenin kaderini değiştirebilecek önlemlerin çözebileceği bir ekonomik ve toplumsal kriz içinde kaybolan askeri bir rejimle başladı." (*Non-Aligned Countries,* Orbis Press Agency, s.54)

Viola'nın ömrü bir yıl sürdü. Yerine Malvinos (Falklands) "kahramanı" Galtieri geldi. Galtieri yönetebilmek için adalar krizine sarıldı. Malvinos (İngilizlere göre Falklands) savaşı Galtieri'nin sonunu hazırladı ve 1980 dolaylarında başlayan çözülme süreci 1983 ekiminde Alfonsin'in seçilmesiyle noktalandı.

1976-83 döneminde sayılarının 12.000 ile 30.000 arasında olduğu söylenen ilerici, devrimci devlet terörüyle öldürüldü. İşsizlik %15'e çıktı. İşsizliğin Latin Amerika ölçülerine göre en düşük olduğu Arjantin için bu oran yüksek bir orandır. Enflasyon %20, dış borç 34 milyar dolar oldu. Savaş öncesinde Arjantin'in yalnızca dış borç faizlerini ödemek için en az 2,5 milyar dolarlık yeni borca ihtiyacı vardı.

Galtieri bu durumun bilincinde olarak savaşa girdi. Estirilecek sövenizm dalgası içinde toplumsal muhalefeti başka kanallara çekmeyi hesapladı. İlk başta bunda başarılı oldu. Yüzbinlerce işçi Galtieri'yi destekledi. Papa'nın Arjantin'e yaptığı arabuluculuk ziyareti sırasında 1 milyon kişilik gösteri oldu. Ancak Malvinos seferinin sonu hüsranla bitince aynı yüzbinler Galtieri'nin başkanlık sarayının önünde toplanıp "Galtieri, idam mangasının önüne" diye bağırmaya başladı.

Galtieri iki gün sonra istifa etti. Ordunun başına General Cristino Nicolaides, devlet başkanlığına ise geçici olarak General Saint Jean getirildi. Saint Jean'ın ömrü bir ay sürdü. Yerine general Reynolda Bignone geldi. Bignone 1984'te seçimleri yapacağını açıkladı. Daha sonra seçimler erkene alındı. Ekim 1983'te yapıldı.

Seçimler arifesinde enflasyon %450 idi. (Bir buçuk yılda 22,5 kat artış) Bir ABD doları 41 bin 640 peso idi. İşsizlik %20, dış borçlar 40 milyar dolar idi. Endüstriyel üretim 23 yıl öncesine, 1960 düzeyine düşmüş durumdaydı.

İşçiler, öğretmenler, hatta polisler sürekli grevdeydiler. Grevler ekonominin birçok kilit sektörünü felce uğratmıştı. 1982'de genel grev tehlikesi yüklü bir ücret artışının kabulüyle engellenebildi. Ancak bu ücret artışı işçilerin yaşam düzeyini iyileştirmekten uzaktı. Yiyecek alabilmek için insanlar ev eşyalarını satıyordu. Kimileri ise kiliselerin dağıttığı açlık çorbalarıyla yetiniyordu. Nobel Barış Ödülü sahibi Adolfo Perez Esquivel, Santa Fe kentine yaptığı bir yolculukta "belediye çöpleri arasından birşeyler kapmak için domuzlarla kavga eden 4-5 yaşında çocuklar" gördüğünü yazdı. (*Newsweek,* 4 Ekim 1982)

Ekim 1983 seçimleri bu koşullar altında yapıldı. Ve bu seçimlerden çıka çıka Radikal Sivil Birlik adayı Alfonsin çıktı. Bu neden böyle oldu? Rejime zerre kadar güvenleri kalmamış yığınlar neden bir burjuva altenatifin kanallarına yöneldi. Bu sorunun yanıtı Arjantin Komünist Partisinin tutumuyla yakından ilgilidir.

Arjantin Komünist Partisi

Arjantin Komünist Partisi 1918 yılında kuruldu. Ömrünün büyük bir kısmı illegal çalışma koşulları altında geçti. Parti resmi çizgisinin değerlendirmesine göre, illegal koşullarda çalışmaya zorlanmış olmak, partinin yığın bağlarının zayıflamasının temel nedenidir. Oysa olgular tersini gösteriyor.

Parti Arjantin gibi bir ülkede illegal çalışmayı içine sindiremiyor, hak etmediği bir haksızlık olarak algılıyor ve ömrü boyunca Arjantin burjuvazisini bu haksızlığı ortadan kaldırması için ikna etmeye çalışıyor. Bu tutum onu ödün üstüne ödün vermeye götürüyor. Çoğu kez kurulacak yeni iktidarda legal konum kazanabilirim umuduyla varolan iktidara karşı her türlü ittifaka giriyor. Arjantin Komünist Partisi, 1945 yılında Peron'un "diktatör" yanından yakınan burjuva muhalefetin Demokratik Cephe'sine katılırken, daha sonraları sürekli Peronizmi destekliyor.

Arjantin Komünist Partisi Arjantin için her dönüm noktasında kendisini şu ya da bu burjuva muhalefetini desteklemek "zorunda" hissetmiştir. 1976 Videla cuntası karşısındaki tavrı bunun en belirgin örneğidir.

Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesi Yönetim Kurulu üyesi Athos Fava *Barış ve Sosyalizm Sorunları* dergisinin kasım 1977 sayısında AKP'nin Videla'yı desteklemesini şöyle gerekçelendiriyordu:

"... Böylesi bir durumda siyasal partiler, *Anayasal düzenin* yıkılmasına fırsat vermemek ve ülkeyi korkunç bir yıkımdan kurtarmak için enerjik çabalar harcıyorlardı. Öteki siyasal partilerin yöneticileriyle sürekli ilişki kuran Komünist Partisi, *ülkedeki durumu düzeltmek ve istikrarlı bir gelişme sağlamak* amacıyla o zaman *sivil ve askerlerden oluşacak demokratik bir koalisyon* kurulmasını önerdi. Komünist Partisi, bir hükümet darbesinin önlenmesi ve politik bunalımın *anayasal yollardan* çözülmesi sorunlarını görüşmek amacıyla partiler arası görüşmelerin sürdürülmesinin en ardıcıl taraftarı oldu.

"O sıralarda silahlı kuvvetler de ılımlı ve Pinochet taraftarları olarak iki kanada bölünmüştü. (Bu bölünmüşlük günümüze dek sürüyor.) General Jorge Rafael Videla'nın başında bulunduğu ılımlı çizgi taraftarları üstün geldi." (*Barış ve Sosyalizm Sorunları,* Kasım 1977, sayı 2, s.71) (abç)

Videla cuntasının "diğerlerinden farkını" kanıtlamak için Fava şunları da söylüyor:

"Arjantin'deki askeri cunta, bazı aşırı guruplar dışında politik partileri dağıtma yoluna gitmedi, bunların sadece politik eylemlerini geçici bir süre için durdururken (partilerin politik eylemleri ağır ceza kapsamına giren suç sayılıyor) partilere kendi binalarında kalma ve yalnız örgütsel eylemlerde bulunabilme *izni* verdi." (*Agy,* s.74) (abç)

Bunları söyleyenler komünist olamaz. Olsa olsa komünizmle bağını koparmış sınıf işbirlikçisi olurlar.

Varolan "anayasal düzen" daha gerici ya da faşist bir burjuva hareketince yıkılacaksa, komünist partisi gücü yettiğince bunun alternatifini, devrimci halk iktidarını hedefler, yığınları bu hedef için kazanmaya çalışır. AKP *"ülkedeki durumu düzeltmek ve istikrarlı bir gelişme sağlamak"* için *"sivil ve askerlerden oluşacak demokratik bir koalisyon"* öneriyor. Amaç devrim değil istikrar! Bu koalisyonun demokratikliğinden kasıt da anti-emperyalist ve anti-tekelci bir programa sahip olması vb. değil, AKP'yi de içine almasıdır. Zaten AKP bunalımı *"anayasal"* yollardan çözmek istediğini, bu koalisyonun bu yoldan ilerlemesi gerektiğini açıkça söylüyor.

Fava'nın yukarıda aktardığımız sözlerinden de anlaşıldığı gibi AKP cuntanın "bazı aşırı gurupları" dağıtmasını haklı görüyor. Bu grupların yanlış olduğunu söylemekle cuntanın bu grupların militanlarını katletmesini onaylamak ayrı şeydir. Faşist bir cuntanın bu katliamlarına ses çıkarmayanlar ileride katliamlar kendilerine yöneldiğinde ne diyecekler?

Diyecekleri aslında açıktır: Onlar yıkıcıydı, biz değiliz, bize neden saldırıyorsunuz?

Cuntanın "bazı aşırı gurupları" dağıtmasını iyi karşılayan AKP, "siyasal faaliyetinin" yasaklanmasına da pek ses çıkarmamakta, binasının açık kalmasını yeterli görmektedir. Bu aslında onun "demokratik" bir burjuva toplumunda elde etmek istediği varoluş koşullarını da açığa vurmaktadır.

AKP'nin Malvinas savaşıyla ilgili tavrı da öğreticidir. AKP Galtieri cuntasının adalar seferini gönülden destekledi, yığınların beynine şövenizmin şırınga edilmesine büyük yardımlarda bulundu. Burjuva egemenliğine sırtını dönmüş yığınların bu egemenlikten yeniden umut beklemesine hizmet etti. Adalar savaşının başlangıcında Galtieri cuntasının yalnızca iflasın eşiğinde değil, o eşikten epey adım atmış olduğu belliydi. Savaş Galtieri cuntasının da, ne yazık ki AKP'nin de suyunu iyice sıktı.

AKP'nin savaşla ilgili tavrı SSCB'nin tavrıyla da bağlıydı. Savaş öncesinde SSCB-Arjantin arasında sıkı bir ticaret ilişkisi vardı. 1982'de Arjantin'in tahıl ve yağlı tohum ihracatının %80'i Sovyetler Birliği'ne gidiyordu. Ayrıca SSCB Arjantin'den yılda 60 ile 100 bin ton arasında kemiksiz et ithal ediyordu. Sovyetler Birliği bunlara karşılık Arjantin'e 500 milyon dolarlık petrol aramaçıkarma malzemesi, 120 kilogram zenginleştirilmiş uranyum ve 1 ton reaktör soğutucu ağır su satıyordu. İthal edilen malzemeler Arjantin'in nükleer silah üretimine başlamaya niyetli olduğunu, bu da Arjantin tekelci burjuvazisinin emperyalistleşme hırsını gösteriyor.

Arjantin bazı ürünlerini SSCB gibi istikrarlı bir müşteriye satmaktan çok memnundu. Nitekim cunta 1980 yılında Jimmy Carter'ın SSCB'yi boykot çağrısına katılmamıştı. Ama bu, Malvinos savaşında SSCB'nin, "uluslararası hukuk" açısından hareket ederek Arjantin'i desteklemesini haklı çıkarmaz. Savaşın özü büyük bir emperyalistle, emperyalistleşme çabasında bir kapitalist ülkenin paylaşım kavgasıydı. Sovyetler, herşeyden önce buna göre tavır almak durumundaydı ama almadı.

Oysa Arjantin, savaş sırasında kendisine destek verenlerin nitelikleriyle pek ilgilenmiyordu. Yetkili bir cunta subayı şöyle diyordu: "Yardım sunanlardan — kim olursa olsun — yardım almak zorundayız. Bu yardımın Sovyetler'den gelmesi beni endişelendirmiyor." *(Newsweek*, 26 Nisan 1982) Nitekim Arjantin o dönemde hem İsrail'den ordu için özellikle giyim eşyası alıyor, hem de Güney Afrika ırkçı yönetimiyle Ümit Burnu'ndaki gelişkin dinleme üssünden istihbarat sağlama konusunda anlaşma imzalıyordu.

Bu veriler gözönünde bulundurulduğunda Malvinas (Falklands) savaşında SSCB'nin ve AKP'nin Arjantin burjuvazisine verdiği desteğin yanlışlığı iyice ortaya çıkar. Birleşmiş Milletler'in 1965'de Genel Kurul kararıyla adaların Arjantin'e ait olduğunu kabul etmiş olması da bu desteği haklı çıkarmaz. Bu karar, dışa açılmayı, emperyalistleşmeyi kendine hedef koymuş bir burjuvazinin "diplomatik" bir başarısından başka birşey değildir.

SSCB'nin Falklands savaşında Arjantin'i desteklemesi sınıf siyaseti değildir. Hele, bu tutumundan da cesaret alarak şövenizm şakşakçılığı yapan AKP'nin tutumu hiç sınıf tutumu değildir.

1983 seçimleri ve yeni kahraman Alfonsin

Temmuz 1982'de yığınların "Galtieri, idam mangası önüne" haykırışları altında koltuğu terkeden Galtieri'nin yerine geçici başkan olarak gelen General Reynaldo Bignone seçimlerin 1984'te yapılacağını açıklamıştı. Ancak mart 1983'te 1984'e kadar dayanamayacağını gördü ve seçimlerin 30 Ekim 1983'te yapılacağını duyurmak zorunda kaldı. Bu açıklandığında, daha önce de belirttiğimiz gibi enflasyon %450 idi. Grev yapmayan, sokağa dökülmeyen tek bir toplumsal kesim kalmamıştı.

Herkes 30 Ekim seçimlerini Peronistlerin kazanacağını tahmin ediyordu. AKP de bu ata oynadı. Peronistler seçim gününün gecesi kutlama hazırlıklarına başladılar. Peron'un ikinci karısı kutlamaları kabul etmeye hazırlanıyordu. Seçim sonuçları açıklanınca Peronistler terlediler, ancak gelen yabancı sayılmaz deyip Alfonsin'i kutladılar, demokrasinin yaşatılması için kendisine destek vaadettiler.

Oysa Alfonsin'in seçim "başarısı" hiç de beklenmiyen bir olay değildi. Bunun nedenlerini şöyle açıklayabiliriz:

Bir kere AKP uzlaşmacı olmaktan da öte sınıf işbirlikçisi bir siyaset izleyegelmişti. Bu işbirlikçiliği onun sol bir alternatif olarak görülmesini engelliyordu. "Sol"cu hareketler de küçük burjuva karakterlerinden ötürü yığınlardan uzaklaşmışlardı. Bu iki neden yığınların gözünde sol alternatifi gölgeledi.

Peronistler "mağdur" durumda olmalarına karşın, hem 1976'nın yolunu döşemişler, hem de 1976'dan sonra ardı ardına gelen cuntacılarla el altından (ancak yığınların gözünden kaçmayacak) pazarlıklara girişmişlerdi. Peronistler cunta yönetimlerine burjuva temelde bile karşı çıkmadılar. Peronistlerin etkisi altında olan sendika patronları cuntacılarla uzlaştılar. Kendi fiziksel ve mali varlıklarına dokunulmadığı sürece en yiğit işçilerin, sendika aktivistlerinin katledilmesine ses çıkarmadılar.

Bu durumda Alfonsin'in burjuva temelde yürüttüğü muhalefetin onu "sol" alternatif gibi göstermesi çok doğaldır. O, cunta yönetimlerini blok olarak suçladı. Ordunun alt kademe subaylarını okşadı. Bignone döneminde cunta yöneticileri için çıkarılan affa karşı çıktı, sorumlulardan hesap sorulacağını söyledi. Asıl önemlisi Malvinas savaşına eleştiri yönelten tek muhalif oldu. Peronistlerin cunta yöneticileriyle yaptıkları pazarlıkları deşifre etti. Ayrıca Maria Peron'un Peronist hareketi birleştirecek tek lider olduğunu, ancak onları iktidara yeniden getirecek bir konumu olmadığını saptadı.

Olayların gelişimi Alfonsin'in kazanmasının altında yatan gerçeğin yığınların demokratik istemlerine sahip çıkmak olduğunu gösteriyor. Bu istemlere sahip çıkan, bu istemler için savaşın göbeğine dalan bir komünist hareket olmayınca Alfonsin aradan sıyrıldı.

Alfonsin'in aradan sıyrılması ne Alfonsin'in ne de Arjantin tekelci burjuvazisinin kefeni yırtması anlamına gelmiyor. Bunun göstergeleri çoktan ortaya çıktı, yenileri de çıkıyor.

1984'te yaptığı bir konuşmada Alfonsin, Arjantin'de demokrasinin (burjuva egemenliği diye anlayın) 200 yıllığına garanti olduğunu söyledi. 1985 mart ayında ABD'ye yaptığı ziyarette ise şöyle diyordu: *"Latin Amerika'da umudun yanısıra korku da var. Bu korku halklarımızın tatmin edilemeyen istemlerinden dolayı var." (Time,* 1 Nisan 1985)

Alfonsin bunları söylerken ülkede enflasyon %800, dış borç 48 milyar dolar civarındaydı. Dış borç faizlerini ödemek için ihracat gelirlerinin %60'ı gerekliydi. Tarım ürünleri fiyatları dünya piyasasında %20-25 düşmüş, ülkenin bundan kaybı yılda 850 milyon dolara varmıştı.

Alfonsin'in "halkın tatmin edilemeyen istemlerinden" duyduğu korku, haklı bir korkudur. Bu korkunun nedeni kalkmayacak ve uzun erimde bu labirent Alfonsin'i de yutacaktır.

Alfonsin bu sonu uzatmak için çabalıyor. Halkın ekonomik istemlerini tatmin edemeyen Alfonsin siyasal bir takım istemleri "karşılama" yoluna girdi. Cunta yöneticilerini yargılamaya başladı. Ancak gerek *Faşizmin Çözülüşü* kitabında gerekse gazetemizde belirtildiği gibi, askeri mahkemelerde yapılan bu yargılama, halkın istemlerini tatmin etmekten uzak bir aldatmacadan başka birşey değildir.

Nitekim son sıralarda Alfonsin "gericilerin" saldırı ve komplolarını gerekçe göstererek ülkede 60 gün süreyle olağanüstü hal ilan etti. Bu olağanüstü halin ne zaman kalkacağı Alfonsin'in takdirine bağlı! Ayrıca kimlere karşı uygulanacağı da öyle. Olağanüstü hal kurallarının gerektiğinde halk hareketine karşı kullanılacağı kuşkusuzdur. İşçi sınıfı ve emekçilerin yaşam koşulları ortadayken Arjantin ekim 1985'te İsrail'le füze taşıyabilen tank yapımı konusunda anlaşma imzaladı. Anlaşmaya göre Arjantin tank gövdesi, İsrail ise 70 km menzilli füzeler üretecek. Bu ayrıntı bile Arjantin burjuvasinin "emelleri" konusunda ipucu veriyor. Arjantin burjuvazisi, Alfonsin dahil çeşitli siyasal sözcüleri eliyle kapitalizmi yaşatmak, emperyalistleşmek istiyor.

Sonuç

Uzun yıllardır Arjantin istikrarsız bir siyasal geçmiş yaşamıştır. Bu siyasal istikrarsızlık işçi sınıfının iktidarı devralması için olumlu nesnel koşullar yaratmıştır. Bu nesnel koşula ek olarak Arjantin işçi sınıfı, deney, militanlık ve nicel-nitel gelişmişlik düzeyi açısından iktidarı devralabilecek modern bir sınıftır. Bu tabloda eksik kalan komünist partisidir. Arjantin Komünist Partisi adına hiç yakışmayan, utanılacak bir tarihe sahiptir.

Arjantin'de bir yandan faşizmin sorunları çözemeyip kendisinin çözülmesi, bir yandan işçi sınıfının eksiğiyle yanlışıyla savaş geleneğine sahip bir sınıf olması, ama bir yandan da AKP'nin devrimci öncü boşluğunu dolduramaması ilginç bir durum yaratmaktadır.

Açıktır ki Arjantin zayıf halka olmaktan kurtulamamıştır ve Alfonsin de eskimektedir. AKP boşluğu dolduramadığı gibi, küçük burjuva devrimci hareketler de bir sürü saçma, işçi sınıfının gücünü yadsıyan teorilerle ortaya çıkmaktadırlar. Ancak bu durum böyle sürerse, bir yandan faşizm tehlikesinin yeniden güncelleşmesi, öte yandan Arjantin'de sınıf savaşımı kızıştıkça, küçük burjuva devrimci hareketlerden kendine "öncü" yaratması büyük bir olasılıktır. Böyle "öncü"ler türerse bu onların teorilerinin doğruluğunu değil, siyasetin boşluk tanımadığını bir kez daha kanıtlamış olacaktır.

Arjantin'den Türkiye burjuvazisinin çıkardığı derse gelince. Nazlı Ilıcak'ın çeşitli kereler açıkça değindiği, bazen ise ima ettiği gibi, Türkiye burjuvazisi Arjantin'den, gerekirse cuntacı işkencecileri harcamanın akıllı bir yol olduğu dersini çıkarmıştır. Hem de Türkiye burjuvazisi gerekirse bu gibi bir yolu kendi sol kesimine bile bırakmamaya niyetli görünüyor.

Ancak Türkiye'yle Arjantin'i ayıran önemli farklardan biri de komünist harekete ilişkindir. Arjantin Komünist Partisi'nde oportünizm meydanı boş bulmuş ve aynı zamanda iç yüzünü sergiler biçimde akıl almaz düzeylere tırmanmıştır. Oysa Türkiye'de meydan boş değildir. Tam da bu nedenle menşevikler AKP ile aynı düzeyde cunta kuyrukçuluğu yapamadılar. AKP cuntaya koopte edilmeyi talep ederken, bizim menşevikler yalnızca cunta içindeki kanatlardan söz edebildiler.

İki ülke arasında komünist hareketin taşıdığı bu farklılık, Türkiye burjuvazisinin Arjantin'den çıkardığı derslerden Arjantin gibi sonuçlar bekleyemeyeceğini de gösteriyor. Kaldı ki, önce de söylediğimiz gibi cuntacıları "yargılama", Arjantin'de bile uzun erimde yığınların demokratik istemlerini gideremeyecektir.

Arjantin'den Türkiye burjuvazisi ders çıkarıyorsa, Türkiye işçi sınıfı da, hem de ondan çok daha sağlıklı dersler çıkarıyor. Şimdiden söyleyelim, Alfonsinlere karnımız toktur.

Arjantin'de burjuva partiler

1. *Adaletçi Parti*: Peronist parti. 1945'te kuruldu.
2. *Federalist Halkçı Parti*. Muhafazakar burjuva hareketlerin 1973 seçimleri sırasında oluşturdukları bir ittifak.
3. *Peronist Montenero Hareketi*. 1977'de kuruldu. 1976 darbesi üzerine Adaletçi Parti içinde gelişen bir muhalefet tarafından kuruldu.
4. *Radikal Sivil Birlik*. 1900'lerin başında kuruldu. Şu anda iktidarda.

Sol partiler ve gerilla gurupları

1. Arjantin Komünist Partisi.
2. Hıristiyan Devrimciler.
3. Uzlaşmasız Parti.
4. Sosyalist İşçi Partisi.
5. Devrimci Silahlı Kuvvetler (FAR). 1966'da kuruldu. Che Guevara'cı Bolivya gerillalarıyla ilişkisi var. Sonra Peronizme kaydı.
6. Arjantin Kurtuluş Kuvvetleri (FAL). 1962'de kuruldu. 1969 ayaklanmalarından sonra eylemlerini hızlandırdı. Sonra eylemlerinde düşüş oldu.
7. Devrimcı Halk Ordusu (ERP). Bu da 1970'te kuruldu. 1971-72'deki grevlerle paralel olarak eylemlerini arttırdı. Bu hareket de FAL'ın düşüş eğrisini yaşadı.

Arjantin'de darbeler ve cunta içi değişiklikler

1882: Juan Manuel Rosas askeri darbeyle devrildi.
1930: Sivil Radikal Hipokito Yrigoyen devrildi. Yerine General Jose Felix Uriburu geldi.
1943: Juan Domingo Peron Uriburu'yu devirip yerine geçti.
1955: Peron devrildi. Yerine General Eduardo Leonardi geldi.
1955: General Leonardi iki ay sonra General Eduardo Aramburu'ya koltuğu kaptırdı.
1962: 1958'de seçilen Arturo Frondis askeri darbeyle devrildi yerine general Jose Maria Guido geldi.
1966: 1963'te seçilen radikal Arturo İllia devrildi. General Juan Carlos Ongania başa geçti.
1970: General Onganio General Roberta Marcelo Levingston'la yer değiştirdi.
1971: Levingston Korgeneral Alejandro Lanusse'yle yer değiştirdi.
1976: Maria Peron devrildi. General Jorge Videla başa geçti.
1981: General Videla General Roberto Viola ile yer değiştirdi.
1982: General Viola General Galtieri ile yer değiştirdi.